

Fiksereiden työnkuva ja sen haasteet

Hanna Hottola

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Journalismin koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2023

Tiivistelmä

<p>Tekijä(t) Hanna Hottola</p>
<p>Tutkinto Medianomi</p>
<p>Raportin/Opinnäytetyön nimi Fiksereiden työnkuva ja sen haasteet</p>
<p>Sivu- ja liitesivumäärä 21 + 1</p>
<p>Opinnäytetyöni käsittelee fikseireitä ja heidän työnsä haasteita. Fikserit ovat paikallisia henkilöitä, jotka auttavat toimittajaa hänen ulkomaan juttukeikalla. Fiksereiden työhön kuuluu muun muassa haastatteluiden järjestäminen, tulkkaminen ja toimittajan turvaaminen. Osa fikseireistä on myös itse toimittajia.</p> <p>Olen jo usean vuoden ollut kiinnostunut fikseireistä. He ovat olleet ammattiryhmä, josta olen ollut tietoinen, mutta joista olen kuitenkin tiennyt melko vähän.</p> <p>Ulkomaankirjeenvaihtajat ja ulkomaantoimittajat näkyvät television uutislähetyksissä, medioiden nettiautikkeleissa ja sosiaalisessa mediassa. Ulkomaankirjeenvaihtajien ja ulkomaantoimittajien työssä merkittävä apuna toimivat fikserit jäävät usein vähemmälle huomiolle.</p> <p>Fikserit ovat tärkeä osa kansainvälistä uutisjournalismia, mutta he eivät useinkaan saa nimiään juttuihin, joita he ovat olleet mukana tekemässä. Näiden syiden takia halusin lähteä tarkemmin selvittämään keitä fikserit ovat, millaista heidän työnsä on ja millaisia haasteita he kohtaavat työssään. Myös fikseireiden koulutus- ja työtausta kiinnosti minua.</p> <p>Käytän lopputyössäni laadullista tutkimusta. Päättökysymykseni on millaista on fikserin työ nykyajan globaalissa uutismaailmassa. Haastattelin lopputyötäni varten seitsemää fikseriä eri puolilta maailmaa. Käytin tutkimusmenetelmänä puolistrukturoitua teemahaastattelua.</p> <p>Lisäksi lopputyöhöni kuuluu produktiivinen osa, johon olen listannut hyviä käytänteitä fikseireiden kanssa toimimiseen. Produktiivinen osuus syntyi teorian materiaalin ja fikseireiden haastattelujen pohjalta.</p> <p>Tavoitteena on, että lopputyöni luettuaan lukijalla on peruskäsitys fikserin työstä ja haasteista. Toivon myös, että lopputyöni innoittaisi myös muita tutkimaan fikseireiden työtä ja heidän rooliaan kansainvälisessä uutisjournalismissa.</p>
<p>Asiasanat Toimittajat, ulkomaan toimittajat, journalismi, uutiset, ulkomaat</p>

Sisällys

1 Johdanto	1
1.1 Keskeiset käsitteet	2
2 Tutkimusmenetelmät.....	3
2.1 Laadullinen tutkimus.....	3
2.2 Tutkimuskysymykset.....	4
3 Fikserit	5
4 Haastattelujen analyysiä.....	9
5 Tutkimuksen tulokset.....	15
6 Pohdinta.....	18
6.1 Oman työn arviointi	18
6.2 Aiheita jatkotutkimukselle	19
6.3 Hyviä käytänteitä fikserin kanssa työskentelyyn	21
Lähteet.....	22
Liitteet.....	24
Liite 1. Kysymyspatteristo.....	24

1 Johdanto

Opinnäytetyössäni käsittelen fikserin työtä ja siihen liittyviä haasteita. Fikseri on paikallinen henkilö, joka auttaa toimittajaa hänen ulkomaan juttukeikalla. Fikserit muun muassa auttavat toimittajia löytämään haastateltavia ja toimivat tulkkina (Uskali 2007).

Haastattelin fikseireitä eri puolilta maailmaa. Useat heistä olivat tehneet fikserin töitä monen vuoden ajan ja monet heistä työskentelivät sekä fikseireinä että toimittajina.

Ulkomaankirjeenvaihtajat ja ulkomaantoimittajat näkyvät television uutislähetyksissä, medioiden nettiartikkeleissa ja sosiaalisessa mediassa. Ulkomaankirjeenvaihtajien ja ulkomaantoimittajien työssä merkittävä apuna toimivat fikserit jäävät usein vähemmälle huomiolle. Tämän vuoksi halusin lähteä tarkemmin selvittämään keitä fikserit ovat, millaista heidän työnsä on ja millaisia haasteita he kohtaavat työssään. Myös fikseireiden koulutus- ja työtausta kiinnosti minua.

Olen ollut jo useamman vuoden kiinnostunut fikseireistä ja heidän työstään. Asian nosti uudelleen pinnalle Ukrainan sota, josta useat suomalaiset toimittajat ovat tehneet juttuja paikan päältä. Arvatenkin monet heistä ovat tarvinneet fikseireiden apua voidakseen tehdä juttuja Ukrainasta. Seuraan useita Ylen ulkomaankirjeenvaihtajia sosiaalisessa mediassa ja monet heistä ovat nostaneet esille fikseireitä, joiden kanssa he ovat työskennelleet. Esimerkiksi kun vuoden 2022 Suuri journalistipalkinto-kilpailun kategoriassa vuoden journalistisena tekona palkittiin raportointi Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan, Ylen toimittaja Suvi Turtianen merkitsi Instagram stooreihinsa useita fikseireitä, jotka ovat auttaneet häntä Ukrainassa.

Valitsin opinnäytetyöni muodoksi hybridin: työ on produktiivinen, mutta siinä käytetään hyödyksi laadullista tutkimusta. Opinnäytetyön produktiivinen osa on opas, jossa käydään läpi hyviä käytäntöjä fikserin kanssa työskentelemiseen.

Tavoitteenani on, että lopputyöni luettuaan lukijalla on peruskäsitys fikserin työstä ja haasteista. Toivon myös, että lopputyöni innoittaisi myös muita tutkimaan fikseireiden töitä ja heidän rooliaan kansainvälisessä uutisjournalismissa. Produktiivinen osuus syntyi teoriamateriaalin ja fikseireiden haastattelujen pohjalta.

1.1 Keskeiset käsitteet

”**Yhteystoimittaja eli fikseri** on yleensä kulttuurillisesti ja toiminnallisesti haastavissa ympäristöissä apuna käytettävä paikallinen henkilö, joka hallitsee kielitaidon ja paikallistuntemuksen lisäksi myös journalismin perussäännöt ja toimintatavat. Toimii esimerkiksi haastattelujen järjestäjänä ja tulkkina” (Uskali 2007,53.)

”**Ulkomaankirjeenvaihtaja** eli toimittaja, jonka pääasiallinen työpaikka on ulkomailla (asema- maassa). Esimerkiksi Moskovan kirjeenvaihtaja” (Uskali 2007, 52.)

”**Ulkomaantoimittaja** (foreign affairs correspondent) on toimittaja, jonka pääasiallinen työpaikka on kotimaassa” (Uskali 2007, 52).

”**Kriisialue** Alue jolla on poliittinen t. sotilaallinen selkkaus t. eri osapuolten kärjistynyt yhteentörmäyksen vaara” (Kielitoimiston sanakirja 2023).

2 Tutkimusmenetelmät

Käytän opinnäytetyössäni laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Tutkimuksen aineisto kerättiin videopuheluiden avulla. Haastattelut tehtiin maaliskuu-toukokuussa 2023. Etsin fikseireitä haastateltavaksi ottamalla yhteyttä toimittajien ja ulkomaankirjeenvaihtajiin. Sain toimittajien kautta muutaman fikserin yhteystiedon. Lisäksi yksi toimittajista vinkkasi minulle I need a fixer -Facebookryhmästä. Etsin ja löysin ryhmästä fikseireitä haastateltavaksi. Valitsin haastateltavaksi fikseireitä eri puolilta maailmaa, koska halusin saada käsityksen siitä, millaista fikserin työ on eri maissa. Lisäksi useilla valitsemillani fikseireillä on usean vuoden kokemus työstä.

2.1 Laadullinen tutkimus

Käytän opinnäytetyössäni laadullista tutkimusta. Tutkimuksen aineisto kerättiin videopuheluiden avulla. Laadullisella tutkimuksella ei ole yhtä selkeää määritelmää. ”Tavoitteena on tutkittavan ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulkinnan antaminen. Pyritään ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen.” (Kananen 2017, 35.) Koska pyrin opinnäytetyössäni avaamaan fikseireiden työtä ja haasteita, oli laadullinen tutkimus luonteva valinta.

Tutkimusmenetelmäksi valitsin puolistrukturoidun teemahaastattelun, koska tarkoituksena oli antaa fikseireiden kertoa vapaasti omasta työstään avoimiin kysymyksiin vastaamalla. Kaikilta haastateltavilta kysyttiin samat kysymykset. Ainoastaan kysymykset koskien kriisialueita kysyttiin vain heiltä, jotka olivat kriisialueilla työskennelleet.

”Tutkimustarkoituksia varten haastattelu on ymmärrettävä systemaattisena tiedonkeruun muotona. Sillä on tavoitteet, ja sen avulla pyritään saamaan mahdollisimman luotettavia ja päteviä tietoja” (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 202-203.)

Tuomen ja Sarajärven (2018,65) mukaan teemahaastattelu koostuu ennalta mietittyihin aihealueisiin ja niistä tehtyihin olennaisiin kysymyksiin. Haastattelun edetessä kysymyksiä voidaan kohdentaa uudelleen ja syventää. Kanasen mukaan laadullisen aineiston analyysi on mukana koko tutkimusprosessin ajan (Kananen 2017,35).

2.2 Tutkimuskysymykset

Aloitin hahmotella kysymysrunkoa miettimällä kysymyksiä, joiden kautta saisin selville perusasiat fikserin työstä. Päättökysymykseni on, millaista on fikserin työ nykyajan globaalissa uutismaailmassa.

Minua kiinnostaa miten fikseriksi tullaan, millaiset taustat fikserillä on sekä millaista heidän työnsä on. Pääkysymyksiäni olivat: Miten sinusta tuli fikseri? Millaisia haasteita fikserin työssä on?

Lisäksi kysyin haastateltavilta asioita liittyen turvallisuuteen. Kysyin turvallisuudesta tarkentavia kysymyksiä niiltä, jotka olivat työskennelleet sodan tai konfliktin aikana. Tarkentavia kysymyksiäni olivat: Oletko työskennellyt vaarallisessa paikassa, kuten taistelukentällä? Jos olet, onko mediayhtiö tarjonnut sinulle turvavarusteita? Maksetaanko vaarallisessa paikassa työskentelystä enemmän?

3 Fikserit

Uskalin mukaan esimerkiksi kielitaidon puute on yksi syistä, miksi suurin osa ulkomaantoimittajista ja ulkomaankirjeenvaihtajista tarvitsee työssään fikserin apua (Uskali 2007,62). Fiksereiden työpanos ei yleensä tule juttuja lukevan yleisön tietoon.

”Päivittäisjournalismissa fikseireitä ei juuri näy. Yleensä heidät on pyyhitty pois jutuista, ja vain toimittaja esiintyy jutun tekijänä” (Uskali 2007, 62).

Myös Kotišová ja Deuze (2022,1161) nostavat asian esiin. Ulkomaisten toimittajien ja ulkomaankirjeenvaihtajien työ on muuttunut; alalla on enemmän freelancereita ja kirjeenvaihtajien ja fikserien välillä on tiiviimpää yhteistyötä. Silti globaali journalismiteollisuus ja useat yksittäiset toimittajat vähättelevät fikserien voimaa ja pitävät heidät piilossa lopullisessa tuotteessa.

Palmerin (2019,2) mukaan fikserit ovat historiallisesti kamppailleet siitä, että he saisivat nimensä juttuihin tai edes osakreditin lehtiutisiin. Heidän kasvonsa eivät näy uutisvideoissa, joita he auttavat luomaan. Vaikka ongelma on pikkuhiljaa muuttumassa, uutisfikserit antavat ymmärtää, että heidän työnsä on silti suurimmaksi osaksi sijoitettu kansainvälisen uutisalan varjoihin. Palmer nostaa esiin myös sen, että uutisfikseireitä harvoin käsitellään kansainvälistä journalismia käsittelevässä akateemisessa tutkimuksessa.

Kotišová & Deuzen (2022,1165) artikkelin mukaan toimittajat ja fikserin kokevat eri tavoin sen, kuinka paljon toimittajan turvautuminen fikseriin vaikuttaa journalismiin.

Plaut ja Klein (2019, 1708) tekivät vuonna 2019 kyselyn, johon osallistui 450 toimittajaa ja fikseriä 70 maasta. Kyselyssä selvisi, että 38 prosenttia toimittajista sanoi, etteivät he luottaneet fikseireihin toimituksellisessa avussa, kun taas 45 prosenttia fikseireistä sanoi, että toimittajat aina luottivat heidän toimitukselliseen apuunsa.

Kotišová ja Deuze (2022,1163) jakavat fikserin roolin kolmeen osaan: logistikko, toimittaja/editori ja kulttuurin kääntäjä.

Logistikon tehtäviin kuuluvat muun muassa ajaminen, hotellivaraukset, turvallisuuden arviointi, haastattelujen järjestäminen ja vieraiden paikkojen navigointi (Kotišová ja Deuze 2022,1163).

”Joskus myös kameran käyttö lasketaan osaksi logistikon roolia” (Kotišová ja Deuze 2022, 1164).

Toimittajina fikserit tekevät haastatteluja, valitsevat haastateltavia ja ehdottavat aiheita sekä antavat yhteenvetoja uutisista paikallisella kielellä (Kotišová ja Deuze 2022, 1164).

Kulttuurin kääntäjinä fikserit auttavat toimittajia ymmärtämään paikallisella kielellä käytyjä keskusteluja ja tapahtumia ja tulemaan toimeen vieraassa kulttuurissa. Tehtäviin kuuluvat myös tekstien kääntäminen paikallisella kielellä ja haastattelujen tulkkaus (Kotišová ja Deuze 2022, 1164.)

Palmer (2019, 200) kertoo, että kun fikserit kuvaavat kaikista arvokkaimpia palvelujaan, fikseillä on tapana listata viisi samaa velvollisuutta: tarinan käsitteellistäminen, logistiikan navigoiminen, lähteiden verkostoituminen, vieraiden kielten tulkkaminen ja toimittajan turvaaminen.

Kotišová ja Deuze (2022, 1164) tutkivat artikkelissaan kriittisesti tutkimusta, joka käsittelee fikseireitä konfliktireportoinneissa. Toisaalta tutkimuksissa korostetaan ulkomaisen uutiskeräyksen rakenteellista epätasa-arvoa, jossa fikserit ovat huonommassa asemassa, koska he yleensä ovat vähemmän etuoikeutettuja kansalliselta ja etniseltä identiteetiltään.

Toisaalta taas Plaut ja Klein (2019, 1699) väittävät, että fikserin roolittaminen joko neo-kolonialististen suhteiden uhriksi ja ulkomaisen toimittajan riistettäväksi tai manipulatiiviseksi, petolliseksi paikalliseksi, joka yrittää puijata journalistin kertomaan hänen tarinansa ovat kaksi saman narratiivin versiota, joka pelaa ikivanhoilla kolonialistisilla stereotyypeillä, jossa ulkomainen toimittaja (Länsi) edelleen esittää pääroolia.

Kotišován ja Deuzen (2022, 1165) mukaan fikseillä on tärkeä rooli uutisten keräämisessä ja uutisten tekemisessä.

“Fixerit toimivat toimittajien silminä ja korvina, ja suurin osa journalistien saamasta tiedosta kulkee fikseireiden kautta” (Kotišová ja Deuze 2022, 1165).

Myös Journalisti-lehti on käsitellyt jutuissaan fikseireitä ja fikseireiden asemaa. Ukrainan sota herätti keskustelun fikseireiden asemasta – ”Suomalaisen työnantajan velvollisuudet eivät paikallisiin avustajiin sovelleta” -jutussa oltiin kysytty neljältä kriisialueilla toimivalta tiedotusvälineeltä Yleltä, Helsingin Sanomilta, MTV:ltä ja Iltalehdeltä fikseireiden kohtelusta. Jutussa nousee esille, että osa medioista ei maksa fikseireiden vakuutuksia kriisialueilla. (Pietarinen ja Vehkasalo 24.11.2022.)

Toisessa Journalisti-lehden jutussa Ukrainalainen fikseri Dmytro Horjevoy tienaa 400 euroa päivässä – ”Fikserin työ oli minulle pelastus” kerrotaan freelancetoimittajasta Horjevoysta, josta tuli fikseri Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Myös muita kuin toimittajataustaisia ukrainalaisia on ryhtynyt fikseireiksi sodan aikana. (Saari 22.11.2022.)

Termi fikseri on kiistanalainen. Osa fikseireistä ja akateemikoista näkee termin halventavana ja sopimattomana. Lisäksi termin koetaan yhdistyvän fikserin työtehtävät väärin esimerkiksi ammattitaidottomaan työvoimaan tai putkitöihin. (Kotišová ja Deuze 2022, 1167.)

Myös Palmer (2019,2) nostaa kirjassaan esiin termin ongelmallisuuden. Palmerin mukaan osa fikseereistä omaksuu termin fikseri ja ovat ylpeitä siitä, että he korjaavat (to fix) vaikeita ongelmia. Osa ei pidä termistä, koska siinä on miellelyhtymä ammattitaidottomaan työvoimaan ja koska alalla on tapa hienovaraisesti tai ei niin hienovaraisesti erottaa ulkomaankirjeenvaihtajien näennäisesti enemmän "ammattimainen" oletettavasti vähemmän ammattimaisista fikseereistä.

Palmer (2019, 200) mukaan se, että fikserit eivät yleensä saa nimeään juttuihin, joita he ovat tekemässä johtuu siitä, että heidät nähdään osana journalistista infrastruktuuria – freelance työntekijöinä, jotka tarjoavat maksullisia palveluita, mutta jotka lopulta eivät ole toimittajia.

Plaut ja Klein (2019) tutkivat työssään fikseerien ja ulkomaisten kirjeenvaihtajien valtasuhteita sekä sitä, miten ne ilmenevät molempien turvallisuudessa ja taloudessa sekä itse tarinoiden sisällyksessä.

Plautin ja Kleinin (2019, 1706) tekemän kyselytutkimuksen mukaan 75 prosenttia fikseereistä sanoo, että heillä on toinenkin ammatti, todeten, että fikserin työ on vain vähäinen tai kohtalainen tulonlähde.

Kyselytutkimuksissa ja haastatteluissa toimittajat vaikuttivat kunnioittavan kovasti fikserin asiantuntemusta liittyen turvallisuuteen. Kaikki haastatellut toimittajat ja jotkut fikseereistä kertoivat tapauksista, joissa vaarallisilta tilanteilta on joko välttytty tai niistä on päästy lähtemään fikserin opastuksen ansiosta (Plaut ja Klein 2019, 1704.)

Palmer (2019,7) väittää, että tutkijat, opiskelijat ja toimittajat voivat saada paljon huolellisesti harkitun uutisfikseerien monipuolisesta perspektiivistä, koska näiden juttujen kautta kompleksinen kuva kansainvälisestä raportoinnista tulee näkyviin, joka voi kertoa meille paljon kulttuurisen erilaisuuden kompleksisuudesta ja liukkaudesta aikana, jolloin kansainvälisen median tavat ja tuotteet usein ymmärretään olevan yhä enemmän yhtenäisiä.

Toimittajat suosittelivat toisilleen hyviä fikseereitä. Palmerin (2019,197-198) mukaan fikserit ovat taitavia katsomaan eteenpäin. Siitä hetkestä lähtien, kun heidän asiakkaansa ottaa heihin yhteyttä ensimmäisen kerran, he miettivät isompaa kuvaa: onko tämä kyseinen juttuidea mahdollinen toteuttaa, miten he käsittelevät logistiikan, mitä heidän kontaktejaan kannattaisi ottaa mukaan, missä kielimuuri aiheuttaisi ongelman ja miten he pitävät asiakkaan turvassa? Näiden huolien lisäksi fikserit miettivät aina seuraavaa tehtävää: miten he voivat pitää heidän kontaktiensa verkoston tyytyväisenä käyttääkseen käytä tulevaisuudessa lähteinä ja miten pitää heidän asiakkaansa tarpeeksi tyytyväisenä, jotta he antavat heille suosituksia tulevaisuudessa?

Plautin ja Kleinin mukaan (2019,1710) fiksureiden käyttö on ollut kansainvälisen reportoinnin kyseenlaistamaton komponentti, mutta heidän tutkimuksensa osoittaa, että sekä fikserit että toimittajat pitivät nykyistä dynamiikkaa ongelmallisena. Fikserinä työskentely prosessina globaalissa journalismissa on sekä tulos että jatkumo epätasarvoisesta vallasta toimittajan ja fikserin välillä ja kansainvälisessä mediamaisemassa kokonaisuudessaan. Toisin sanoen, se miten tarinan teko kehystää itse tarinan, vaikuttaen poliittiseen ja poliittisiin päätöksiin, joka puolestaan vaikuttaa hallitseviin narratiiveihin totuudesta. ”Tarina” pitää yllä vallan olemassa olevia rakenteita ja dynamiikkaa.

4 Haastattelujen analyysiä

Haastattelin lopputyötäni varten seitsemän fikseriä. Fikserit olivat iältään 29-62 vuotiaita. Heistä kolme miesoletettuja ja kolme naisoletettuja. Haastattelin fikseireitä Etiopiasta, Ruandasta, Kongosta, Ukrainasta, Georgiasta, Kroatiaista ja Taiwanista. Haastateltavilla oli vähintään parin vuoden kokemus fikserin työstä. Yksi fikseireistä ei työskennellyt enää fikserinä eikä toimittajana. Haastattelujen kautta sain kuulla fikserin työstä 1990-luvulta aina 2020-luvulle. Fikserit olivat työskennelleet isoille medioille kuten CNN, NBC, New York Times. Kaksi fikseriä oli työskennellyt myös suomalaisille medioille. Yksi haastateltavistani halusi pysyä anonyyminä lopputyössäni. Muista haastateltavista käytän turvallisuussyistä vain etunimeä. Kaikkien haastateltavien henkilöllisyydet ovat tiedosani.

Tässä kappaleessa käsittelen tärkeimpien haastattelukysymysten vastaukset kysymys kerrallaan.

Miten tulit fikseriksi?

Samuel oli aloittanut fikserin työt, kun hänen kotimaassaan Etiopiassa alkoivat levottomuudet vuonna 2021. Jelizaveta aloitti työt vuonna 2022. Siihen vaikutti se, että Ukrainaan oli tullut paljon ulkomaisia toimittajia vuosien 2021-2022 vaihteessa. Elene aloitti fikserin työt vuonna 2003, kun Georgiassa alkoi samettivallankumous. Angelo aloitti fikserin työt niin, että häntä pyydettiin suosittelemaan fikseriä, joka osaisi puhua englantia, ranskaa, swahilia ja kinyarwanda. Hän osaa näitä kaikkia kieliä ja sai työn. Mirta aloitti fikserin työt, kun japanilainen päivälehti tuli tekemään juttua Kroatian ensimmäisestä vaaleista.

Kaikki haastateltavat oli aloittanut fikserin työt siten, että joku oli pyytänyt, voisivatko he työskennellä fikseireinä. Usein työn aloittamiseen liittyi se, että maahan oli tullut sodan tai poliittisen myllerryksen takia paljon ulkomaisia toimittajia ja näin oli syntynyt tarve fikseireille.

Oletko työskennellyt toimittajana? Onko sinulla journalismin opintoja?

Kahdella haastateltavalla oli journalismin opintoja. Jelizavetalla ei ole journalismin opintoja, mutta hänen perheessään on useita toimittajia. Hän oppi journalismia paitsi perheeltään myös fikserin työn kautta. Jelizaveta sanoo, että hänen työnsä fikserinä oli hyvä askel journalismiin. Hänen ensimmäinen työnsä fikserinä oli NBC:n kanssa. Hän sai työskennellä parhaiden kanssa ja oppia heiltä. Mirta oppi toimittajan työn ollessaan töissä radiossa. Usealla fikserilla oli taustalla toimittajan töitä. Esimerkiksi Samuel on toiminut toimittajana yli 15 vuotta.

Millaista fikserin työ on?

Fikserin työnkuva on haastattelujen perusteella todella laaja: ihmisten kontaktoimista, haastattelujen järjestelyä, erilaisten lupien hakemista, kääntämistä ja toimittajan tutustuttamista maan kulttuuriin. Fikseri myös seuraa oman maansa uutisia ja kertoo niistä ulkomaantoimittajalle. Sotatilanteessa myös koko työryhmän pitäminen turvassa voi olla yksi fikserin työtehtävistä. Jotkut mainitsivat fikserin työtehtäviksi myös tiedonkeruun ja faktojen tarkastamisen. Elenan mukaan fikserin täytyy olla hyvä kommunikaatio valtion virastojen kanssa, koska fikseri edustaa ulkomaista mediaa.

Millaisia haasteita fikserin työssä on?

Fikserillä pitää olla kontakteja. Guylain sanoo, että fikserin pitää tuntea ihmisiä siviileistä hallituksen jäseniin ja huligaaneista turvallisuusalan ihmisiin. Fikserin turvallisuus voi vaarantua. Eräs fikseri kertoo, että hänen turvallisuutensa vaarantuu, koska on pelko siitä, että hallitus tulee hänen peräänsä, koska he ajattelevat, että hän on terroristi koska hän jakaa tietoa ”agenteille” ulkomaasta, jonka valtio yhtäkkiä näkee valtion vihollisena rohkeiden toimittajien sijaan. Toinen fikseri nosti esiin myös sen, että jotkut mediatyhtiöt eivät välitä fikseleistä tarpeeksi, vaikka ilman heitä mitään ei tapahdu. Hän sanoi, että fikseri on melkein kuin prostituoitu: häntä käytetään, hän saa rahat ja sitten henkilö lähtee.

Yksi fikseri mainitsi, että matkustaminen koko ajan on raskasta. Haasteellista on myös se, että fikseri antaa informaatiota juttua varten, mutta hänellä on vähemmän valtaa jutun sisältöön. Uuden työryhmän kanssa aloittaminen voi olla stressaavaa. Työryhmän jäsenillä voi olla kulttuurieroja, kokemuseroja, erot työasenteessa ja työtavoissa.

Mirtan mukaan toimittajat voivat suhtautua vaihtelevasti siihen, jos fikseri auttaa kysymysten tekemisissä. Jotkut näkevät sen omaan työhönsä sekaantumisena.

Anonyymina pysyttelevä fikseri kertoo, että jotkut olettavat hänen kontaktoivan ihmisiä Taiwanin huipulla, esimerkiksi varapresidentin, ja sen takia hänen täytyy ottaa yhteys useisiin hallinnollisiin kanaviin ja silti haastattelupyynnöt usein evätään.

Paljonko fikseri saa palkkaa?

Fiksereiden päiväpalkka vaihteli 150-600 dollarin välillä, tosin useimmin mainittu palkka oli 200-350 dollaria. Eräs fikseri mainitsi päiväpalkkaseen 750 euroa. Osa fikseleistä oli saanut lisäpalkkiota vaarallisesta työstä, esimerkiksi taistelukentälle menemisestä. Osa ei ollut lisäpalkkiota saanut, mutta piti sitä tarpeellisena. Mikäli vaarallisessa tehtävässä haavoittuisi, voisi lisäpalkkiolla hankkia itselleen hoitoa.

Oletko työskennellyt vaarallisissa alueilla? Onko mediayhtiö tarjonnut sinulle silloin suojarusteita?

Viisi fikseriä seitsemästä oli työskennellyt sodan tai konfliktin aikana. He olivat työskennelleet taistelukentillä tai sen läheisyydessä.

Eräs haastateltava kertoi, että joskus mennessään taistelukentälle töihin toimittajalla saattoi olla suojarusteet, mutta fikserillä ei eikä niitä tarjottu. Fiksereillä oli hyvin vaihtelevia kokemuksia siitä, oliko heidät palkannut mediayhtiö tarjonnut heille suojarusteita vai ei. Jelizaveta totesi, kukaan ei pidä sinusta parempaa huolta kuin sinä itse. Hän luottaa vain omiin taitoihinsa, omiin varusteisiin ja eri kursseihin, joita hän on käynyt. Usea fikseri olikin hankkinut omat turvavarusteet. Aina sekään ei yksinkertaista. Yksi fikseri sanoi, että hän yritti hankki suojarusteita, mutta ei löytänyt mitään kauppaa, mistä niistä olisi myyty. Hän ei halunnut jatkaa varusteiden etsimistä, sillä hän ei halunnut, että kukaan kertoo siitä hallitukselle, joka ajattelisi, että hän on jossain missä hänen ei pitäisi olla.

Onko paikallisilla ihmisillä epäluottamusta mediaa tai ulkomaista mediaa kohtaan ja sitä kautta myös sinua kohtaan, koska työskentelet ulkomaisten median kanssa?

Joskus paikallisten ihmisten epäluottamus mediaa tai ulkomaista mediaa kohtaan kohdistuu myös fiksereihin. Mirta kertoo, että vanhemmat ihmiset saattavat yhä olla epäluuloisia mediaa kohtaan, koska Jugoslavian aikaan poliitikot kertoivat toimittajille mitä kirjoittaa ja osa kuvittelee asian olevan vieläkin samoin. Elena sanoo, että hänen työskennellessään 2000-luvun alussa ulkomaalaisille medioille paikallisilla ihmisillä oli enemmän luottamusta ulkomaisiin medioihin kuin paikallisiin kohtaan. Eräs fikseri kertoo, että se, että hän työskentelee medialle voidaan nähdä niin, että hän työskentelee terroristille tai ulkomaisten agenttien kanssa, jonka maa näkee valtion vihollisena. Angelo sanoo, että varsinkin paikallisilla intellektuellipiireillä on epäluottamusta ulkomaista mediaa kohtaan, koska niillä on negatiivisia ennakoasenteita Afrikkaa ja Ruandaa kohtaan.

Fikserin näkökulmasta, millaista on hyvä yhteistyö fikserin ja ulkomaankirjeenvaihtajan välillä?

Eräs fikseri vastasi, että tärkeää on luoda luottamus ja kommunikointi. Hänen mielestään kaikki työryhmässä ovat samalla arvoisia. Toinen fikseri nosti esille, että jotkut toimittajat ovat hyvin valmistautuneita saapuessaan maahan. Toiset taas eivät pysty edes osoittamaan kartalta, missä he ovat, eivätkä vaivaudu ymmärtämään alueen historiaa ja poliittista tilannetta. Eräs fikseri myös mainitsi, että joskus toimittajilla voi olla holhoava asenne fikseriä kohtaan.

Muita huomioita

Osa haastateltavistani työskentelee sekä fikserinä että toimittajina. Osa fikseistä tekee töitä media-yhtiöiden lisäksi myös tv- ja elokuvayhtiöille.

Lukemani Plautin ja Kleinin (2019, 1706) tutkimuksen mukaan fikserin työ tarjoaa vain osan fikseiden toimeentulosta. Myös suurimmalla osalla haastateltavistani on toinen, esimerkiksi toimittajan työ. Kukaan haastateltavistani ei kuitenkaan suoraan sanonut, että fikserin palkat olisivat syy siihen, miksi heillä on toinenkin työ.

Fikserin ensimmäinen työkeikka poimi yleensä seuraavia. Toimittajat suosittelivat toisilleen hyviä fiksejä. Myös erilaiset facebook-ryhmät ja whatsapp-ryhmäkeskustelut voivat olla tapa saada fikserin työtä. Osa haastateltavista oli työskennellyt fikserinä ainoastaan omassa maassaan, osa myös muissa maissa.

Toimittajataustaiset fikserit kokivat aikaisemman työkokemuksensa hyödylliseksi ja tekevän heistä parempia fiksejä: heillä on jo valmiiksi kontakteja ja he tuntevat journalismin eettiset säännöt.

Eräs fikseri sanoi, että hänen roolinsa on olla keskellä: journalismin puolella ja ihmisten puolella. Hän piti myös tärkeänä olla loukkaamatta haastateltavien tunteita, jotta he eivät menettäisi luottamustaan toimittajiin.

Usea haastateltava mainitsi fikseri-termin oma-aloitteisesti haastattelun aikana. He kokivat, että tuottaja tai paikallinen tuottaja olisi sopivampi termi, koska se kuvaa paremmin sitä työtä, mitä he tekevät. Samuel sanoo, että hän ei ajattele itseään fikserinä, vaikka hän on palvellut fikserinä. Mitä fikserit yleensä tekevät on jonkun toisen vision "fiksaamista". Samuel sanoo, että jotkut ihmiset ovat loukkaantuneita termistä, hän ei ole loukkaantunut siitä vaan hän on ylpeä voidessaan auttaa toista saavuttaa sen mitä henkilö haluaa käsitellessään Etiopiaa. Samuelille ei ole väliä kutsutaanko hän fikseriksi vai paikalliseksi tuottajaksi.

Myös pitkään alalla ollut ihmetteli, että häntä kutsutaan fikseriksi ja pidetään saman tason työntekijänä kuin esimerkiksi kuin runneria ja myös palkkatarjoukset ovat sen mukaisia eli matalia. Hän sanoi kieltäytyvänsä töistä, jossa on liian pieni palkka.

Haastatteluissa tuli esiin työn monenlaisia haasteita. Yksi niistä on, se että fikserin työ on usein keikkatyötä. Toisaalta silloin kun töitä on, työpäivät voivat venyä pitkiksi. Uuteen työryhmään tutustuminen ja työtapojen sovittaminen yhteen voi olla myös haasteellista.

Lisäksi fikserin pitää olla koko ajan perillä maansa uutisista ja sotatilanteesta maan turvallisuustilanteesta. Toiminen fikserin oman maassa sota-aikaan on raskasta. Toisaalta fikserit kokivat, että niin täytyy tehdä. Tilanteeseen voi liittyä patrioottisia tunteita.

Moni fikseri toivoo, että heidän nimensä oli jutuissa, joita he ovat olleet mukana tekemässä.

Eräs fikseri kuitenkin sanoi, että Washington Post, NBC ja New York Times laittavat fikserien nimet juttuihin.

Joskus vaarantilanteen aiheuttaa kokematon toimittaja, joka pyytää fikseriä tekemään jotakin riskialtista, kuten menemään ison vihaisen ihmisjoukon keskelle. Joukko lähti liikkeelle ja fikseri ja toimittaja pääsivät ihmeen kaupalla pois ihmisten jaloista.

Toisiaan turvallisuusuhkia aiheuttavat valtion edustajat. Eräs fikseri kertoi, kuinka hän ja toimittaja olivat eräällä Taiwanin saarella lähellä Kiinaa. Saarella eräs paikalliselta näyttänyt henkilö oli ottanut heistä kuvia. Fikserin mukana ollut toimittaja epäili henkilön työskennelleen Kiinan hallitukselle. Kyseinen fikseri sanoo, että nykyisin kun hän kävelee kadulla, hän katsoo huolellisesti näyttääkö joku oudolta ja katsooko joku häntä.

Fikserit kertoivat toimittajien joskus pyytävän heitä tekemään jotakin, joka on liian vaarallista tai riskialtista. Tällöin fikserit usein kieltäytyivät menemästä toimittajan haluamaan paikkaan. Jelizaveta sanoi kieltäytyneensä menemästä Bahmutiin, koska siellä oli jatkuvaa tulitusta. Ei voinut tietää mikä katu on turvallinen ja mikä ei. Jotkut fikserit menevät ja voivat saada kahden päivän keikasta 1000 dollaria. Jelizaveta sanoo, että hänen elämänsä maksaa enemmän. Vaikka selviäisimme, niin kuka korjaa minun ja tiimini mielenterveyden? kysyy Jelizaveta.

Jelizaveta mukaan tiimi on aina heikoimman ihmisen tasolla. Hän haluaa tietää, miten ihmiset reagoivat ongelmiin, stressiin, tulitukseen ja miten he juoksevat. Jelizaveta kysyy ihmisiltä, kuka osaa ajaa autoa. Hätätilanteessa ei ole aikaa kysymyksille.

Vaarallisessa tilanteessa raportoimisen jälkeen ja ulkomaisen toimittajan palattua kotimaahansa osa otti vielä yhteyttä fikseriin ja tarkisti, onko tämä kunnossa.

Parhaimmillaan työryhmä, jonka kanssa fikseri työskentelee vaarallisissakin olosuhteissa, on perheenkaltainen yhteisö.

Haastatteluissa nousi esiin myös se, että joskus fikserin työ on upea mahdollisuus toimittajan uralla. Näin kävi Elenalle, joka toimi fikserinä muun muassa CNN:lle 2000-luvun Georgiassa. CNN:llä oli käytössään parhainta tekniikkaa ja heidän tarjoama 200 dollarin päiväpalkka oli erittäin hyvä sen ajan palkkoihin verrattuna.

Samuel sanoo, että hänelle fikserin työn tekeminen jonkun kanssa, jolla on paremmat resurssit, on antanut hänelle pilkahduksen siitä, mitä hän voi tehdä ja pääsyn, jota hän on käyttänyt myös tehdäksensä omaa journalismiaan.

Eräs yli kolmekymmentä vuotta alalla työskennellyt Mirta kertoi, miten kansainvälinen uutisjournalismi on muuttunut. Yhä harvemman mediatyhtiön listoilla on nykyään palkallisia ulkomaankirjeenvaihtajia, vaan työtä tekevät freelancerit. Fikseri koki kokemattomien freelancereiden kanssa toimimisen joskus haasteelliseksi.

Haastattelujen perusteella fikserin työ näyttää vaativalta ja kuluttavalta, mutta toisaalta myös erittäin antoisalta, mielenkiintoiselta ja jännittävältä. On mielenkiintoista nähdä mihin fiksureiden rooli ulkomaanjournalismissa vielä kehittyy. Entä saavatko fikserit tulevaisuudessa enemmän nimiänsä juttuihin, joita he ovat olleet mukana tekemässä?

4 Tutkimuksen tulokset

Lopputyöni tulokset eivät ehkä ole yleistettävissä, koska haastateltavia fikseriä oli melko vähän. Isompi haastattelujen määrä ja niiden läpikäyminen olisi ollut käytettävissä olevaan aikaan verrattuna liian suuri yksin tehtäväksi.

Tulosteni pohdinta on lähellä ”teoriasidonnaista analyysia, jolloin analyysissa on teoreettisia yhteyksiä, mutta se ei suoraan nouse teoriasta tai pohjautu teoriaan” (Valli 2018, 213).

Toisaalta taas haastateltavani olivat eri maista ja he olivat tehneet fikserin töitä useita vuosia. Lisäksi heillä oli kokemusta isojen medioiden kanssa työskentelystä.

Sain mielestäni hyvin vastauksia esittämiini kysymyksiin. Ihannetapauksessa olisin tehnyt kakkien kanssa kaksi haastattelua, joiden välissä olisi ollut useita viikkoja. Näin olisin varmasti saanut vieläkin syvällisemmän ymmärryksen fikserin työstä.

Vallin (2018, 212) mukaan ”aineistojen avulla tutkija voi löytää uusia näkökulmia, ei pelkästään todentaa ennestään epäilemäänsä”. Näin kävi myös omassa lopputyössäni: ennen haastattelujen tekemistä oma alkukäsitykseni fikserin työstä oli paljon suppeampi kuin mitä työ todellisuudessa on.

Haastatteluni perusteella fikserin työ aloitetaan usein nuorena ja usein sattumalta, esimerkiksi konfliktin alkaessa. Myös Journalisti-lehden juttu Ukranalainen fikseri Dmytro Horjevoy tienaa 400 euroa päivässä – ”Fikserin työ oli minulle pelastus” kertoi siitä, miten sodan aikana moni englantia osaava ukrainalainen oli ryhtynyt fikseriksi. Osalla heistä on kokemusta toimittajan työstä. (Saari 2022.) Moni haastattelemani fikseri työskentelee myös toimittajana tai hänellä on taustalla toimittajan töitä. Fikserin työ on usein jaksottaista ja työpäivät pitkiä ja kiireisiä.

Kotišová ja Deuze (2019, 1163-1164) käyvät artikkelissan läpi fikserin eri työtehtäviä ja työrooleja: logistikko, toimittaja/editori ja kulttuurin kääntäjä. Fiksereiltä saamieni vastausten perusteella nämä kolme roolia kuvaavat hyvin heidän moninaisia työtehtäviään.

Mediat huolehtivat vaihtelevasti fikserien turvallisuudesta konflikti- tai sotatilanteessa. Asia nousi esiin sekä haastatteluissa että lukemissani aineistossa. Usea haastattelemani fikseri on hankkinut omat suojarusteet.

Usea fikseri mainitsi haastattelussa sen, kuinka heidän nimiään ei mainita jutuissa, joita he ovat mukana tekemässä. Haastattelemani Elizaveta mainitsi, että ilman krediittejä jutuissa fikserillä ei ole työnäytteitä, mitä näyttää, jos he hakevat töitä tai apurahoja. Fikserin näkymättömyys jutuissa nousi esiin myös useammassa aineistossa.

Palmer (2019, 2) kirjoittaa paitsi fikserien nimien puuttumisesta, myös siitä, että fikseistä ei ole tehty paljon akateemista tutkimusta. Asian soisi tulevaisuudessa muuttuvan. Minua kiinnostaa se, millaisena fikserit itse näkevät oman roolinsa esimerkiksi tuottajina ja työryhmän jäseninä. Entä millaisena he näkevät oman roolinsa journalistisessa prosessissa?

Eräässä haastattelussa mainittiin se, kuinka medioiden tekevät leikkaukset ovat vaikuttaneet ulkomaantoimittajien työhön. Fikserin mukaan ”oikeita” kirjeenvaihtajia on nykyään vähän, nyt työn tekevät köyhät freelancerit. Aineistossani Kotišová ja Deuze (2022, 1161) mainitsi myös freelancereiden lisääntymisen, joka vaikuttaa myös yhteistyöhön fikseiden kanssa.

Kaiken kaikkiaan haastattelut sekä vahvistavat että syvensivät käsitystäni fikseistä. Ennen haastattelujen tekemistä oletin fikserin työn olevan lähellä tuottajaa tai tuottajan alaista, joka järjestee asioita. Liitin työhön myös kääntämisen. Uutena tietona minulle tuli se, että fikseiden journalistinen rooli. Esimerkiksi eräs fikseri sanoi, että hän haluaa ymmärtää juttuaiheen todella hyvin, jotta hän voi parhaiten auttaa jutun tekemisessä. En myöskään ollut ajatellut sitä kuinka suuri rooli fikserillä voi olla työryhmän turvallisuuden varmistamisessa vaarallisilla alueilla työskennellessä.

Minulle tuli uutena, tosin ei kauhean yllättävänä, tietona se, että joskus fikserin turvallisuuden vaarantaa hänen oman maansa hallitus. Asiaan liittyy silloin epäluuloisuutta mediaa tai ulkomaalaista mediaa kohtaan.

Useampi isoille medioille työskennelleistä fikseistä on kehunut mahdollisuuksia ja kokemusta, mitä työstä on saanut. Elena sanoo, että hänen työskennellessään CNN:llä oli helpompi saada eksklusiivisia juttuja kuin paikallisille medioille, koska CNN oli iso juttu ja kaikki halusivat jutella heille.

Palmerin (2019, 201) mukaan fikseillä on eriäviä mielipiteitä heidän roolistaan ja siitä kuinka näkyvä sen tulisi olla. Osa fikseistä pitää arvokkaana kokemusta, jota he saavat työstään ja he kunnioittavat rajaa, joka on vedetty heidän ja asiakkaansa väliin. Samaan aikaan toiset fikserit kokevat, että he ansaitsevat paljon enemmän tunnusta työstään.

Tekemieni haastattelujen perusteella olen saanut käsityksen, että useat fikserit toivovat nimiään juttuihin ja lisää arvostusta työstään. Haastattelujen jälkeen minun on yhä vaikeampi ymmärtää miksi fikseiden rooli kansainvälisessä uutisjournalismissa halutaan pitää piilossa. Etenkin sitä on vaikea ymmärtää aikana, jolloin journalismin luotettavuuteen kohdistuu epäilyksiä ja alalla puhutaan journalistisen työn läpinäkyvyyden tärkeydestä.

Ilman ulkomaankirjeenvaihtajien fikseitä, kansainvälisen reportoinnin ammattia ei olisi olemassa. Ja jos jätetään huomioimatta uutisfikseiden perspektiivi heidän epävarmasta työstään, tutkijat,

toimittajat ja yleisö eivät ikinä kunnolla ymmärrä kansainvälisen reportoinnin kulttuurillista monimutkaisuutta ammatillisena käytäntönä ja julkisena palveluna (Palmer 2019, 199.)

Plautin ja Kleinin (2019, 1709) tekemissä haastatteluissa tuli selväksi, että fikserit ovat aika virittyneitä siihen, kuinka jutut, joita he auttavat tekemään tullaan kuluttamaan kansainvälisen yleisön toimesta. Huolta on tarkkuudesta ja pelko yleistämisestä, liiallisesta yksinkertaistamisesta ja sensatiomaisuudesta. Samaan aikaan he ovat tietoisia siitä, että heidän toimituksellista vaikutusta ei saa nähdä uhkana toimittajan roolille vaan mielummin voimavarana tehdä toimittajan jutusta parempi. Saavuttaakseen lopputuloksen, fikserit kiinnittävät tarkasti huomiota luovuuden ja luotettavuuden perustamiseen toimittajan kanssa.

Haastatteluissani usea fikseri puhui siitä, kuinka luottamuksen rakentaminen toimittajan ja työryhmän kanssa on tärkeää. Elena sanoi, että fikseri antaa tietoa, mutta hänellä on vähemmän kontrollia jutun sisältöön. Mirta taas kertoi, että toimittajat suhtautuvat vaihtelevasti siihen, jos hän auttaa kysymysten tekemisessä. Haastatteluissa siis tuli esille esimerkkejä toimittajan ja fikserin suhteesta, mutta tämä aihe vaatisi vielä lisää tutkimusta, nimenomaan fikserien näkökulmasta.

5 Pohdinta

5.1 Oman työn arviointi

Olen pyrkinyt työssäni noudattamaan hyvää tieteellistä tapaa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta määrittelee hyvän tieteellisen käytännön näin: ”Tutkimuksessa noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa” (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023).

Näin jälkikäteen ajatellen olisin voinut tehdä enemmän haastatteluja maaliskuussa, varsinkin ennen kesätöideni alkamista. Ajan puutteen vuoksi en pystynyt haastattelemaan kaikkia fikseireitä, jotka ottivat minuun yhteyttä. Sain kuitenkin mielestäni kuuden haastateltavan aineistosta hyvän käsityksen fikserin työstä ja sen haasteista niin rauhan kuin sodankin aikana.

Olen huomannut, että työt kesätoimittajana ovat hidastaneet opinnäytetyön tekemistä, vaikka olen saanut työnantajalta yhden arkipäivän vapaaksi opinnäytetyön tekemistä varten. Myös haastattelu-
jen purkamisessa meni enemmän aikaa, kuin osasin etukäteen arvioida.

En ole lukenut hirveästi akateemisia tekstejä ja huomasin, että niiden lukeminen on ajoittain raskasta ja melko hidasta. Lisäksi suurin osa fikseireitä käsittelevistä lähteistä on englanninkielisiä, mikä sekkin lisää hieman haasteita työhön, vaikka osaan englantia hyvin.

Huomasin myös, että aiheen rajaaminen oli vaikeaa, kun itselle ei ollut kauhean selkeää käsitystä fikserin työstä. Rajaaminen tapahtuikin aika myöhään, vasta useiden haastattelu-
jen jälkeen. Sain haastatteluista aika paljon materiaalia ja koin ajoittain vaikeaksi päättää, mitkä kaikki asiat ovat olennaisia lopputyöni kannalta. Toisaalta minulle oli alusta alkaen selvää se, että halusin saada nimenomaan perustietoa fikseireistä ja heidän työstään.

Sain opinnäytetyön tekemisen aikana oppitunnin materiaalin huolellisesta säilyttämisestä. Tein osan haastatteluista Skypellä. En ollut huomannut, että Skype säilyttää nauhoitetut videopuhelut vain kuukauden. Vaikka minulla oli myös kirjallisia muistiinpanoja haastatteluista, halusin silti varmuuden vuoksi tehdä haastatteluista uudestaan. Tähän kului turhaa aikaa, jota muutenkaan ei ole ollut liikaa kesätöiden alettua.

Minulla on vielä selkeästi petrattavaa oman työskentelyn realistisessa aikatauluttamisessa. En osannut aikatauluja asettaessa arvioida, kuinka paljon ehtisin ja jaksaisin töiden ohessa opinnäytetyötä tehdä. Tämä sai aikaan sen, että viimeiset päivät ennen lopputyön palauttamista olivat

kiireisiä ja venyivät yömyöhään asti. Halusin kuitenkin saada lopputyön valmiiksi kevät-kesälukukauden aikana, enkä venyttää lopputyön tekemistä seuraavaan syksyyn.

Muuten onnistuin opinnäytetyössäni melko hyvin. Sain haastatteluissa vastauksia minua askarruttaneisiin kysymyksiini, ja mielestäni opinnäytetyöstäni saa hyvän peruskäsityksen fiksureiden työstä. Haastattelut myös laajensivat omaa mielikuvaani fiksureiden työstä ja tuottivat useita ideoita jatkotutkimukselle.

5.2 Aiheita jatkotutkimukselle

Haastattelut myös vakuuttivat minut siitä, että fikserit ja heidän roolinsa kansainvälisessä uutisjournalismissa on tärkeä ja kaipaa lisää tutkimusta.

Yksi tutkimuksen aihe on fiksureiden turvallisuus työkeikkojen aikana ja myös sen jälkeen maassa, jossa on sota tai konflikti.

Haastatteluissa tuli ilmi fiksureiden toive siitä, että heidän nimensä mainittaisiin jutuissa, joita he ovat mukana tekemässä. Olisi kiinnostava kuulla medioiden perustelut sille, miksi nimiä ei mainita, ellei kyseessä ole fikserin turvallisuudesta huolehtiminen. Ainakin Suomessa juttuihin merkitään yleensä tekstin kirjoittajan ja valokuvaajan nimet. Jos jutussa on esimerkiksi video, myös videoiden tekijät mainitaan. Kuitenkin jutun tekemiseen ovat voineet osallistua myös tuottaja ja editori, joiden nimiä ei yleensä juttuun laiteta. Voiko kyseessä olla siis vain kaavoihin kangistuneista tavoista? Vai onko kyse siitä, että toimituksissa ei tajuta hyvän fikserin työn merkitystä jutun toteutumiselle ja onnistumiselle?

Uskalilla saattaa olla vastaus kysymyksiini. ”Voikin väittää, että yhteystoimittajat ja heidän tärkeä roolinsa on pitkään ollut yksi ulkomaan uutisoinnin tabuista. Yhteystoimittajien olemassaolo nimittäin paljastaa useimpien toimittajien kulttuuriset rajat, etenkin kielitaidon puutteet” (Uskali 2007,62.)

Yhteystoimittajilla Uskali tarkoittaa fiksureitä. Mielestäni hänen väitteensä on varteenotettava. Millainen kuva ulkomaan toimittajista sitten halutaan luoda? Itsenäinen taituri, joka osaa paitsi eri välit, myös kieliä ja tuntee paikallisen kulttuurin hyvin? Nämä asiat varmaankin pätevät moneen ulkomaan toimittajaan. Mutta silti, kuinka monta juttua jäisi tekemättä ja kuinka monta näkökulmaa pimementoon ilman fiksureitä?

On mielenkiintoista seurata, muuttuuko nimikäytäntö laajemminkin tulevaisuudessa ja tulevatko yhä useammat mediat laittamaan fikserien nimet juttuihin.

Entä muuttuuko fiksureiden rooli entistä isommaksi, jos tulevaisuudessa yhä useampi ulkomaantoimittaja ja ulkomaankirjeenvaihtaja on freelancer ja mahdollisesti vielä melko kokematon sellainen?

Jos fiksureiden rooli muuttuu isommaksi, miten se näkyy toimittajien asenteissa ja fiksureiden palkoissa?

Kaipaisin myös lisää tutkimusta siitä millaisena toimittajat kokevat fikserin roolin. Näkevätkö he fikserit ensisijaisesti paikallisina tuottajina tai apulaisena? Entä millaisena he näkevät fiksureiden työpanoksen journalistisessa mielessä? Kokevatko toimittajat, että fiksureita ja heidän työpanostaan tietoisesti piilotellaan? Entä vaikuttaako toimittajien asenteeseen fiksureita kohtaan se, työskennelläänkö rauhan vai sodan aikaan? Toki toimittajien näkemyksiä fiksureista on jonkin verran tutkittu. Sen tähden tutkimukset siitä, miten fikserit itse näkevät oman työnsä ja roolinsa uutistyoissa ovat etusijalla.

Minua kiinnostavat myös pitkäaikaiset fikseri-toimittaja-työparit. Millaista heidän yhteistyönsä on ja mistä asioista koostuu heidän mielestään hyvä yhteistyö fikserin ja toimittajan välillä?

Fiksureiden ja toimittajien välistä valtdynamiikkaa olisi kiinnostavaa tutkia enemmän. Kuinka tietoisesti toimittaja käyttää valtaansa suhteessa fikseriin? Entä miten hän perustelee vallan käytön? Liittyykö vallankäyttöön jotakin erityispiirteitä, jos toimittaja tulee länsimaasta ja fikseri tulee globaalia etelästä?

Myös fiksureiden palkkakehitys on mielenkiintoinen asia seurattavaksi. Tuleeko tulevaisuudessa useampi fikseri saamaan lisäpalkkion vaarallisissa oloissa työskentelystä? Entä vakuuttaavatko mediayhtiöt tulevaisuudessa heidän toimittajiensa kanssa työskentelevät fikserit?

Kaipaen ylipäättänsä lisää tutkimusta fiksureista, mutta olisi myös hienoa, jos tulevaisuudessa myös suomeksi löytyisi tutkimuksia aiheesta. Tälläkin hetkellä usea suomalainen toimittaja työskentelee konflikti- tai sota-alueella esimerkiksi Ukrainassa ja heillä lienee fiksureita auttamassa heitä juttujen tekemisessä. Suomesta varmasti löytyisi monia toimittajia, joita voisi haastatella liittyen fiksureihin ja heidän kanssaan työskentelyyn.

Fiksureiden työstä ja heidän roolistaan kansainvälisessä uutisjournalismissa löytyisi monta eri näkökulmaa tutkimusaiheiksi. Oma lopputyöni oli vasta pintaraapaisu aiheeseen, josta toivottavasti saadaan lukea tulevaisuudessa paljon lisää tutkimusta.

5.3 Hyviä käytänteitä fikserin kanssa työskentelyyn

Haastattelujen ja lukemani tutkimusten perusteella kasasin yhteen muutamaan hyvän käytänteen, joiden avulla työ fiksureiden kanssa olisi sujuvampaa ja reilumpaa molemmille osapuolille.

Ota selvää kohdemaasta ennen sinne lähtemistä. Jos sinulla suinkin on aikaa, yritä saada jonkinlainen yleiskäsitys siitä, millaiseen paikkaan olet menossa. Se auttaa sinua työssäsi paikan päällä. Lisäksi on kohteliasta tietää edes vähän fikserin kulttuurista.

Kunnioita fikserin paikallistuntemusta Fikserin on todennäköisesti sinua parempi käsitys maan turvallisuustilanteesta.

Kohtele fikseriä vertaisenasasi Mieti, olisiko sinun mahdollista tehdä juttuasi ilman fikserin apua? Entä tulisiko siitä silloin yhtä hyvä kuin avun kanssa?

Kieltäytymiseen voi olla hyvä syy Fikseri saattaa kieltäytyä kääntämästä kysymystäsi, koska se voi olla epäsovelias kyseisessä tilanteessa tai heidän kulttuurissaan. Kuten eräs fikseri kiteytti asian: Iso budjetti ei auta, jos ei he eivät ymmärrä kulttuurin perussääntöjä.

Huolehdi myös fikserin turvallisuudesta Älä liiallisella seikkailunhalullasi tai uhkarohkeudellasi aseta fikseriä tarpeettomaan vaaraan.

Mainitse fikserin nimi valmiissa jutussa Jos et julkaise fikserin nimeä, miten perustelet sen? Jos nimeä ei jätetä jutusta pois turvallisuussyistä, olisi nimen mainitseminen perusteltua. Ilman fikseriä olisit tuskin saanut juttuasi tehtyä.

Lähteet

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kielitoimiston sanakirja. Hakusana: kriisialue. Luettavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kriisialue>. Luettu: 8.3.2023.

Kotišová, J. & Deuze, M 2022. Decolonizing Conflict Journalism Studies: A Critical Review of Research on Fixers. Luettavissa: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1461670X.2022.2074871?scroll=top&needAccess=true&role=tab&aria-labelledby=full-article>. Luettu: 20.4.2023.

Palmer, L 2019. The Fixers: Local News Workers and the Underground Labor of International Reporting. Oxford University Press. Luettavissa: https://play.google.com/books/reader?id=c26fDwAAQBAJ&pg=GBS.PA193.w.1.0.228_103&hl=fi Luettu: 4.5.2023.

Pietarinen, K. & Vehkasalo, V. 2022. Ukrainan sota herätti keskustelun fikserien asemasta – ”Suomalaisen työnantajan velvollisuuksia ei paikallisiin avustajiin sovelleta”. Luettavissa: <https://journalisti.fi/artikkelit/2022/11/ukrainan-sota-heratti-keskustelun-fiksereiden-asehasta-suomalaisen-tyonantajan-velvollisuuksia-ei-paikallisiin-avustajiin-sovelleta/>. Luettu: 22.5.2023.

Plaut, S. & Klein, P. 2019. “Fixing” the Journalist-Fixer Relationship: A Critical Look Towards Developing Best Practices in Global Reporting. Luettavissa: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1461670X.2019.1638292>. Luettu: 27.4.2023.

Saari, T. 2022. Ukrainalainen fikseri Dmytro Horjevoy tienaa 400 euroa päivässä – ”Fikserin työ oli minulle pelastus”. Luettavissa: <https://journalisti.fi/artikkelit/2022/11/ukrainalainen-fikseri-dmytro-horjevoy-tienaa-400-euroa-paivassa-fikserin-tyo-oli-minulle-pelastus/>. Luettu: 22.5.2023.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteeminen Suomessa. Luettavissa: <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>. Luettu: 15.5.2023.

Uskali, T. 2007. Ulkomaanuutisten uusi maailma. Vastapaino. Tampere.

Valli, R. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-kustannus. Jyväskylä.

Liitteet

Liite 1. Kysymyspatteristo

Miten tulit fikseriksi?

Kuinka kauan olet työskennellyt fikserinä?

Oletko työskennellyt toimittajana? Jos kyllä, kuinka kauan olet työskennellyt toimittajana?

Oletko opiskellut journalismia?

Työskenteletkö sekä toimittajana että fikserina?

Minkälaista fikserin työ on?

Minkälaisia haasteita fikserin työssä on?

Paljonko fikseri saa palkkaa?

Mille medioille olet työskennellyt fikserinä?

Ensimmäisen keikan jälkeen, miten sait seuraavat fikserin työsi?

Minkä ikäinen olet?

Onko paikallisilla ihmisillä epäluottamusta mediaa tai ulkomaista mediaa kohtaan ja sitä kautta myös sinua kohtaan, koska työskentelet ulkomaisen median kanssa?

Oletko työskennellyt vaarallisilla alueilla?

Ovatko mediayhtiöt, jolle olet työskennellyt, huolta sinun turvallisuudestasi?

Onko mediayhtiö tarjonnut sinulle suojavarusteita?

Onko sinua joskus pyydetty työskentelemään vaarallisessa paikassa, jonne et halua mennä?

Fikserin näkökulmasta, millaista on hyvä yhteistyö fikserin ja ulkomaankirjeenvaihtajan välillä?

